مجله علوم پزشکی رازی دوره ۳۱، شماره پیوسته ۱۹۴، ۲۳ اسفند ۱۴۰۳ https://doi.org/10.47176/rjms.31.194

مقاله پژوهشی

الگوی یادگیری مبتنی بر ارتباط امن بین معلم و دانش‌آموز با نقش میانجی عزت‌نفس

فهیمه حسینی: دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی، واحد قم پردیسان، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران

غلامرضا شریفی‌راد: استاد، گروه آموزش بهداشت و ارتقاء سلامت دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی قم، قم، ایران (* نویسنده مسئول) Dr.sharifirad@gmail.com

جواد سعادتمندان: استادیار، گروه ریاضی، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران

چکیده

زمینه و هدف: یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های آموزشی و تربیتی در سیستم آموزشی، توسط معلمان و در فضای کلاس درس انجام می‌شود. در این میان، یکی از اساسی‌ترین اهداف، ارتقاء یادگیری دانش‌آموزان و یافتن روش‌های مؤثر برای افزایش آن است. بنابراین، هدف این تحقیق الگوی یادگیری مبتنی بر ارتباط امن بین معلم و دانش‌آموز با نقش میانجی عزت‌نفس می‌باشد.

روش کار: این مطالعه از نظر هدف، بنیادی-کاربردی، از نظر داده‌ها، کمی، از نظر زمان مطالعه مقطعی و از نظر روش مطالعه، توصیفی-تحلیلی بود. پژوهش حاضر از نوع همبستگی، همخوانی و پیش‌بینی است و از مدل سازی معادلات ساختاری استفاده می‌کند. جامعه آماری این تحقیق شامل تمامی دانش‌آموزان ۹ تا ۱۲ ساله در سال ۱۴۰۲، منطقه ۴ شهر تهران بود. پس از انتخاب نمونه، ابزارهای سبک‌های یادگیری فلدر و سولومون (۱۹۹۶)، رابطه معلم-دانش‌آموز موری و زوواک (۲۰۱۱) و عزت نفس پپ و همکاران (۱۹۸۹) به‌طور میان آنها اجرا شد. برای انتخاب حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده گردید. جهت تحلیل داده‌ها از نرم‌افزارهای *SPSS26* و ۲۴ *AMOS* بهره گرفته شد.

یافته‌ها: نتایج تحقیق نشان داد که اثر مستقیم رابطه امن معلم و دانش‌آموز بر یادگیری حسی- شهودی، یادگیری دیداری-کلامی، یادگیری فعال-تأملی و یادگیری کلی-متوالی به‌ترتیب برابر ۰/۲۳، ۰/۲۸، ۰/۲۵ و ۰/۲۲ بود. همچنین اثر غیرمستقیم رابطه امن معلم و دانش‌آموز با میانجی‌گری عزت‌نفس بر یادگیری حسی-شهودی، یادگیری دیداری-کلامی، یادگیری فعال-تأملی و یادگیری کلی-متوالی به‌ترتیب ۰/۰۶، ۰/۰۸، ۰/۰۶ و ۰/۰۵ بود.

نتیجه‌گیری: یافته‌ها نشان می‌دهد که رابطه امن بین معلم و دانش‌آموز تأثیر معناداری بر سبک‌های مختلف یادگیری دانش‌آموزان دارد. این رابطه به‌طور مستقیم بر تقویت سبک‌های یادگیری حسی-شهودی، دیداری-کلامی، فعال-تأملی و کلی-متوالی اثرگذار است.

تعارض منافع: گزارش نشده است.

منبع حمایت‌کننده: حامی مالی ندارد.

کلیدواژه‌ها

یادگیری دانش‌آموزان،

رابطه امن معلم و دانش‌آموز،

عزت نفس،

سبک‌های یادگیری

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۵/۱۴

تاریخ چاپ: ۱۴۰۳/۱۲/۲۳

شیوه استناد به این مقاله:

Hosseini F, Sharifirad G, Saadatmandan J. A Learning Model Based on A Secure Relationship between Teacher and Student with the Mediating Role of Self-Esteem. Razi J Med Sci. 2025(13 Mar);31.194.

Copyright: ©2024 The Author(s); Published by Iran University of Medical Sciences. This is an open-access article distributed under the terms of the CC BY-NC-SA 4.0 (https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.en).

*انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با CC BY-NC-SA 4.0 صورت گرفته است.

Razi Journal of Medical Sciences. 2025(13 Mar);31.194. https://doi.org/10.47176/rjms.31.194

Original Article

A Learning Model Based on A Secure Relationship between Teacher and Student with the Mediating Role of Self-Esteem

Fahimeh Hosseini: PhD Student in Educational Psychology, Qom Pardisan Branch, Islamic Azad University, Qom, Iran
Gholamreza Sharifirad: Professor, Department of Health Education and Promotion, Faculty of Health, Qom University of Medical Sciences, Qom, Iran (* Corresponding Author) Dr.sharifirad@gmail.com
Javad Saadatmandan: Assistant Professor, Department of Mathematics, Qom Branch, Islamic Azad University, Qom, Iran

Abstract

Background & Aims: The relationship between teachers and students plays a crucial role in academic achievement and the development of students' social competencies. This interaction can enhance a sense of empowerment and self-worth, leading to positive changes such as increased learning, greater effort toward success, improved self-esteem, high motivation, and a stronger inclination toward maintaining good health. Since an individual's most significant personal experiences originate from family and parents, self-esteem is largely shaped by one's interactions with them. Individuals with high self-esteem exhibit characteristics such as psychological maturity, emotional stability, realism, calmness, and a strong ability to cope with failure and setbacks, whereas those with low self-esteem lack these qualities. Given the importance of education and the upbringing of adolescents and students, the quality of a secure teacher-student relationship and its impact on academic progress and student adjustment has been examined in numerous national and international studies. However, the connection between learning, creativity, and personal goal pursuit, based on a secure teacher-student relationship and mediated by self-esteem and personality traits, has been less explored. This study is the first to be conducted among elementary school students, highlighting its significance and practical implications. Furthermore, the findings of this research can provide valuable strategies for educational, service-oriented, support, health, cultural, and counseling centers. This study contributes to a better understanding of educational challenges associated with low self-esteem, clarifying issues such as poor academic performance, aggression, social withdrawal, lack of participation in learning and teaching processes, and long-term consequences such as academic decline and wasted potential and creativity in students. Additionally, this research aids scholars in identifying the factors influencing learning and leveraging them to improve the educational process. Moreover, the study's findings will be beneficial for educational and economic policymakers, particularly those dealing with issues such as student dropout rates or grade repetition.bAccordingly, the primary objective of this study is to model the structural equations of learning based on a secure teacher-student relationship, with self-esteem as a mediating factor.

Methods: This study is classified as fundamental-applied in terms of purpose, quantitative in terms of data, cross-sectional in terms of time, and descriptive-analytical in terms of research method. The present research is of a correlational, congruence, and predictive nature and employs structural equation modeling (SEM). The statistical population consisted of all students aged 9 to 12 in District 4 of Tehran in the year 2023. After selecting the sample, the following instruments were administered: Felder and Soloman's (1996) Learning Styles Questionnaire, Murray and Zvoch's (2011) Teacher-Student Relationship Scale, and Pope et al.'s (1989)

Keywords
Student Learning,
Secure Teacher-Student Relationship,
Self-Esteem,
Learning Style

Received: 04/08/2024
Published: 13/03/2025

Self-Esteem Scale. Cochran's formula was used to determine the sample size. Data analysis was conducted using SPSS 26 and AMOS 24 software.

Results: The results showed that the direct effect of a secure teacher-student relationship on sensory-intuitive learning, visual-verbal learning, active-reflective learning, and global-sequential learning was 0.23, 0.28, 0.25, and 0.22, respectively. Additionally, the indirect effect of a secure teacher-student relationship on sensory-intuitive learning, visual-verbal learning, active-reflective learning, and global-sequential learning, mediated by self-esteem, was 0.06, 0.08, 0.06, and 0.05, respectively.

Conclusion: The findings indicate that a secure teacher-student relationship has a significant impact on various learning styles of students. This relationship directly enhances sensory-intuitive, visual-verbal, active-reflective, and global-sequential learning styles. Additionally, students' self-esteem plays a crucial mediating role in this process. In other words, a secure teacher-student relationship can exert even greater positive effects on these learning styles by enhancing students' self-esteem. Analyses suggest that this influence, both directly and indirectly through self-esteem, has a remarkable overall impact on the development of different learning styles in students. These results highlight that a positive and supportive teacher-student relationship not only provides a safe learning environment but also boosts students' self-esteem and improves their learning in all dimensions. Conducting scientific research comes with various challenges and limitations, and this study is no exception. The following limitations were encountered in this research: One common issue in social research is skepticism, fear, and apprehension among the study population. This mindset often leads individuals to withhold information regarding their tendencies and opinions. Another limitation was the research topic itself—since the study focused on the secure teacher-student relationship, some students exhibited bias and refrained from providing accurate responses. Additionally, a lack of cooperation from some students in completing the questionnaires was observed. Some participants, due to lack of interest, refused to engage, resulting in unanswered questions. It is recommended that cognitive education programs aimed at enhancing learning be included as part of school counselors' in-service training programs. By utilizing such programs, student motivation can be increased, leading to greater academic engagement. Given the significant impact of a secure teacher-student relationship on learning and self-esteem, it is advised that families, teachers, and educational institutions foster greater motivation, activity, and effort in students. Factors that contribute to student disengagement from studies should be eliminated. Therefore, engaging, practical, and useful assignments and educational topics should be developed to stimulate students' interest and motivation, ultimately fostering cognitive and behavioral investments in their education.

Conflicts of interest: None
Funding: None

Cite this article as:
Hosseini F, Sharifirad G, Saadatmandan J. A Learning Model Based on A Secure Relationship between Teacher and Student with the Mediating Role of Self-Esteem. Razi J Med Sci. 2025(13 Mar);31.194.

Copyright: ©2024 The Author(s); Published by Iran University of Medical Sciences. This is an open-access article distributed under the terms of the CC BY-NC-SA 4.0 (https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.en).

*This work is published under CC BY-NC-SA 4.0 licence.

مقدمه

در دنیای امروز، مفهوم تعلیم و تربیت دستخوش تغییرات چشمگیری شده است (۱). برای ایجاد تحول در نظام آموزشی، نه تنها اصلاح و ارتقای خرده‌سیستم‌های مختلف ضروری است، بلکه نگرش و روش‌های تدریس معلمان نیز باید متحول شود (۲). دستیابی به چنین تحولی مستلزم آن است که معلمان دانش و بینشی عمیق نسبت به نظریه‌ها و راهبردهای نوین آموزشی داشته باشند، چراکه بخش عمده‌ای از فعالیت‌های آموزشی و تربیتی در کلاس درس و توسط معلم انجام می‌شود (۳). یکی از مهم‌ترین اهداف در این حوزه، بهبود یادگیری دانش‌آموزان از طریق به‌کارگیری روش‌های مؤثر آموزشی است. برخلاف باور رایج که یادگیری را دارای ظرفیتی ثابت می‌دانند، شواهد نشان می‌دهد که هوش قابل ارتقا است و یکی از راه‌های افزایش آن، بهبود فرآیند یادگیری است (۴). یادگیری را می‌توان از اساسی‌ترین مفاهیم در روان‌شناسی تربیتی دانست. سبک‌های یادگیری به شیوه‌هایی اشاره دارند که افراد از طریق آن‌ها مفاهیم، قوانین و اصول را شکل می‌دهند و این سبک‌ها نقش مهمی در هدایت آن‌ها هنگام مواجهه با موقعیت‌های جدید ایفا می‌کنند (۵).

یادگیری را می‌توان به‌عنوان روشی تعریف کرد که یادگیرنده آن را به روش‌های دیگر ترجیح می‌دهد. برخلاف هوش و استعداد که نوعی توانایی به شمار می‌آیند؛ یادگیری توانایی نیست و به نحوه یادگیری فراگیر اشاره می‌کند نه به شایستگی او برای یادگیری (۶). یادگیری برای عملکرد تحصیلی، عاملی تعیین‌کننده به‌شمار می‌آید، اما در تمام جنبه‌ها منجر به بهبود عملکرد فراگیران نمی‌شود (۷). دانش آموزان باید از سبک تدریس اساتید و سبک یادگیری خود مطلع شوند و با ایجاد هم‌خوانی بیشتر بین این دو، موجبات نتایج یادگیری بیشتر را فراهم آورند. همچنین براساس پیشینه پژوهشی موجود دانش آموزانی که یک حس تعلق خاطر به مدرسه دارند در تمامی فعالیت‌های تحصیلی و غیرتحصیلی مدرسه مشارکت می‌کنند، ارتباط خوبی با معلمان و دانش آموزان دیگر دارند، دوستان زیادی دارند و پیامدهای مدرسه و تحصیل را ارزشمند می‌دانند، از آنجا که دانش آموزان بیشترین زمان تحصیل را در کنار معلم‌ها می‌گذرانند، آنچه زمینه ساز پیوند دانش آموز با مدرسه می‌باشد ارتباطی است که معلم با دانش آموز خود برقرار می‌کند (۸). رابطه بین معلم و دانش‌آموز نقش مهمی در پیشرفت تحصیلی و رشد شایستگی‌های اجتماعی دانش‌آموزان ایفا می‌کند (۹). این ارتباط می‌تواند احساس توانمندی و ارزشمندی را در فرد تقویت کرده و تغییرات مثبتی مانند افزایش یادگیری، تلاش بیشتر برای موفقیت، ارتقای عزت نفس، داشتن انگیزه بالا و تمایل به حفظ سلامت را به همراه داشته باشد (۱۰).

عزت نفس به‌عنوان یکی از شاخص‌های کلیدی احساس رضایت از توانایی‌های فردی و شایستگی برای دریافت احترام و محبت، اهمیت بسزایی دارد. این مفهوم به نگرش کلی فرد نسبت به خود، ارزیابی شخصی از توانمندی‌ها و واکنش‌های او نسبت به این ارزیابی اشاره دارد. عزت نفس، احساس ارزشمندی فرد را منعکس می‌کند و حاصل مجموعه‌ای از افکار، احساسات، عواطف و تجربیات زندگی است (۱۱). این ویژگی بر تمامی ابعاد زندگی تأثیرگذار بوده و یکی از مهم‌ترین متغیرهایی است که بر انگیزش، تلاش و بینش فرد اثر می‌گذارد. عزت نفس نوعی فرآیند ارزیابی از خود است که میزان باور فرد به توانایی‌ها، دستاوردها و ارزش‌هایش را نشان می‌دهد. ازاین‌رو، عزت نفس نوعی قضاوت شخصی درباره ارزشمندی خود محسوب می‌شود و نقشی اساسی در خودآگاهی، انگیزه برای تلاش، توانایی هدایت شخصی و انجام رفتارهای مفید دارد (۱۲). عزت نفس بر بسیاری از ابعاد روان‌شناختی اثرگذار است و در صورتی که این نیاز به‌درستی ارضا نشود، نیازهای سطح بالاتری مانند خلاقیت، پیشرفت و شکوفایی استعدادهای بالقوه فرد محدود خواهند شد (۱۳). با توجه به اینکه مهم‌ترین تجربیات شخصی هر فرد از خانواده و والدین نشأت می‌گیرد، عزت نفس تا حد زیادی تحت تأثیر تعاملات فرد با والدینش شکل می‌گیرد. افرادی که از عزت نفس بالایی برخوردارند، ویژگی‌هایی همچون بلوغ روانی، ثبات شخصیتی، واقع‌گرایی، آرامش و توانایی بالایی در مواجهه با ناکامی و شکست دارند، در حالی که افراد با عزت نفس پایین فاقد این ویژگی‌ها هستند. با در نظر گرفتن اهمیت آموزش و پرورش نوجوانان و

دانش‌آموزان، کیفیت رابطه‌ی امن میان معلم و دانش‌آموز و تأثیر آن بر پیشرفت تحصیلی و سازگاری دانش‌آموزان در بسیاری از پژوهش‌های داخلی و خارجی مورد بررسی قرار گرفته است (۱۴). اما ارتباط بین یادگیری، خلاقیت و پیگیری اهداف شخصی بر اساس رابطه‌ی امن معلم و دانش‌آموز، با میانجی‌گری عزت نفس و ویژگی‌های شخصیتی کمتر مورد مطالعه قرار گرفته است (۱۵). این پژوهش برای نخستین بار در میان دانش‌آموزان مقطع دبستان انجام می‌شود و از این رو، اهمیت و کاربرد فراوانی دارد. علاوه بر این، یافته‌های این پژوهش می‌تواند راهبردهای مفیدی را برای مراکز آموزشی، خدماتی، حمایتی، فرهنگی، بهداشتی و مشاوره‌ای ارائه دهد. این تحقیق به درک بهتر مسائل و مشکلات آموزشی مرتبط با عزت نفس پایین کمک کرده و پیامدهایی همچون عملکرد ضعیف تحصیلی، پرخاشگری، انزواطلبی، عدم مشارکت در فرایندهای یادگیری و تدریس را که در بلندمدت منجر به افت تحصیلی و کاهش توان و خلاقیت دانش‌آموزان می‌شود، شفاف‌سازی می‌کند. همچنین، این پژوهش به محققان کمک می‌کند تا عوامل مؤثر بر یادگیری را شناسایی کرده و از آن‌ها برای بهبود فرایند آموزشی بهره بگیرند. علاوه بر این، نتایج حاصل از تحقیق برای برنامه‌ریزان آموزشی و اقتصادی، به‌ویژه آن‌هایی که با مسائلی مانند ترک تحصیل یا تکرار پایه‌های تحصیلی دانش‌آموزان مواجه هستند، مفید خواهد بود. بر این اساس، هدف اصلی این پژوهش مدل‌یابی معادلات ساختاری یادگیری بر اساس رابطه‌ی امن معلم و دانش‌آموز، با میانجی‌گری عزت نفس بود.

روش کار

نوع این مطالعه از نظر هدف، بنیادی - کاربردی، از نظر داده‌ها، کمی، از نظر مدت زمان مطالعه مقطعی و از نظر روش مطالعه توصیفی- تحلیلی بود. پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی، همخوانی و پیش بینی است و از نوع مدل سازی معادلات ساختاری بود که با کد IR.IAU.SARI.REC.1403.351 در کمیسیون کد اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری به تصویب رسید. جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانش آموزان ۹- ۱۲ سال مشغول به تحصیل در سال ۱۴۰۲ منطقه ۴ شهر تهران را تشکیل دادند. بدین منظور ابتدا پژوهشگر بعد از گرفتن رضایت نامه از سازمان آموزش و پرورش و مدیران و مسئولین، ۴ مدرسه (مدرسه شهید مطهری و حاج کمال امینی (پسرانه) و فهیما و شهید اصفهانی (دخترانه)) را به صورت تصادفی انتخاب نمود. این مدارس هر کدام دارای ۵۰۰ نفر دانش آموزان و ۱۵ کلاس می باشد. ابتدا پژوهشگر از هر مقطعی ۲ کلاس و هر از کلاسی به طور تقریبی ۱۸ دانش آموز انتخاب نمود. بعد از انتخاب نمونه ابزارهای سبک های یادگیری فلدر و سولومون (۱۹۹۶)، رابطه معلم- دانش آموز موری و زوواک (۲۰۱۱) و عزت نفس پپ و همکاران (۱۹۸۹) در بین آنان اجرا گردید. برای انتخاب حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده گردید که با استفاده از این فرمول ۴۰۰ نفر و با احتمال ریزش ۴۳۲ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزارهای گردآوری داده ها به شرح ذیل بود:

پرسشنامه استاندارد سبک‌های یادگیری فلدر و سولومون (۱۹۹۶): این پرسشنامه توسط فلدر وسولومون (۱۹۹۶)، بر مبنای مدل فلدر و سیلورمن (۱۹۸۸) در زمینه سبکهای یادگیری ساخته شده است. این پرسشنامه ۴۴ سوالی است. سؤال‌ها وابسته به فرهنگ نیستند و با توجه به سادگی در پاسخ گویی انتخاب شده‌اند. نحوه پاسخگویی به سؤال ها، به این صورت است که آزمودنی باید از بین گزینه‌های مربوط به هر سوال، گزینه ای را که بیشتر در مورد او صدق می‌کند، علامت بزند. این پرسشنامه قادر به سنجش چهار بعد متشکل از هشت سبک یادگیری است در بعد ادراک، گزینه های «الف»، سبک یادگیری فعال و گزینه های «ب» سبک یادگیری تاملی را نشان می‌دهند. در بعد پردازش گزینه‌های «الف»، سبک یادگیری حسی و گزینه‌های «ب» سبک یادگیری شهودی را نشان می‌دهند. در بعد درونداد گزینه‌های «الف» سبک یادگیری دیداری و گزینه های «ب» سبک یادگیری کلامی را نشان می‌دهند. در بعد فهم

گزینه‌های «الف»، سبک یادگیری کلی و گزینه‌های «ب» سبک یادگیری متوالی را نشان می‌دهند. فلدر در توضیح این پرسشنامه و در پاسخ به روش نمره گذاری آن می‌گوید: چهار مقیاس برای ILS وجود دارد: هر مقیاس از دو جنبه مخالف تشکیل شده است. در ابتدای پرسشنامه در چند خط راهنمای پاسخگویی به سوالات وجود دارد. عنوان سبک ها و راهبرد های یادگیری در عنوان سوال خلاصه شده است. در این پرسشنامه به عنوان مثال در مورد سبک ادراکی گزینه‌های «الف» نشان دهنده سبک تأملی یا بازتابنده و گزینه‌های «ب» مقیاس فعال بودن سبک هستند. اگر نمره گزینه «الف» (بازتابنده) شخصی ۱ تا ۳ شود، به این معنی است که در فرایند یادگیری او یادگیری فعال به مقدار کمی بیشتر از یادگیری تأملی (بازتابی)، ترجیح داده می‌شود. اگر نمره گزینه «الف» (بازتابنده) شخصی ۵ و یا حدود ۷ شود، یادگیری فعال در او به مقدار متوسطی مقدم شمرده می‌شود. اگر نمره گزینه «الف» (بازتابنده) شخصی ۹ و یا ۱۱ باشد یادگیری فعال ترجیح قوی داده می‌شود.

پرسشنامه رابطه معلم- دانش آموز موری و زوواک (Zvoch's & Murray)(۲۰۱۱): پرسشنامه رابطه معلم- دانش آموز (فرم تجدید نظر شده) توسط موری و زوواک (۲۰۱۱) به منظور سنجش رابطه معلم- دانش آموز طراحی و تدوین شده است. پرسشنامه رابطه معلم- دانش آموز دارای ۱۷ سوال و سه مولفه ارتباط، اعتماد و بیگانگی می‌باشد و بر اساس طیف لیکرت با سوالاتی مانند(اگر معلمان من بدانند که چیزی مرا ناراحت کرده است در مورد آن از من سوال می کنند.) به سنجش رابطه معلم- دانش آموز می‌پردازد. برای محاسبه امتیاز کلی پرسشنامه، نمره همه گویه های پرسشنامه را با هم جمع کنید. دامنه امتیاز این پرسشنامه بین ۱۷ تا ۶۸ خواهد بود. هر چه امتیاز حاصل شده از این پرسشنامه بیشتر باشد، نشان دهنده میزان بیشتر رابطه معلم- دانش آموز خواهد بود و بالعکس.

آزمون پنج مقیاسی عزت پپ و همکاران (۱۹۸۹) برای کودکان: این آزمون دارای پنج مقیاس عزت نفس (مقیاس‌های کلی، تحصیلی، جسمانی، خانوادگی، اجتماعی) و یک مقیاس دروغ سنج می‌باشد. هر مقیاس دارای ۱۰ سؤال مجزا است و هر کدام از سؤالات دارای ۳ ماده می‌باشند (تقریباً هیچ‌گاه، بعضی اوقات، همیشه). ضریب آلفای کرونباخ، مبتنی بر انحراف استاندارد سؤال‌های آزمون است با توجه به فرمول (α) آلفای کرونباخ ضریب پایایی این آزمون برابر α=۰/۸۶ محاسبه شد. که در مقایسه با روش دو نیمه کردن آزمون که ۰/۸۷ می‌باشد، اختلاف میان دو روش محاسبه برابر ۰/۸۷–۰/۸۶=۰/۰۱، است که بسیار ناچیز و قابل اغماض می‌باشد. به منظور اعتبار آزمون از روشهای همسانی درونی و تحلیل عوامل استفاده شد، روش همسانی درونی به وسیله محاسبه همبستگی هر سؤال با تک تک سؤالات آزمون با مقیاس مربوطه، و با کل آزمون مشخص شده است. بیشترین همبستگی کل آزمون با مقیاس عمومی (کلی) می باشد، که r=۰/۸۳۴۶، به طور کلی تمام مقیاس ها با سطح احتمال خطاپذیری ۰/۰۰۱ (سطحی که در این پژوهش برای معنی دار بودن پذیرفته میشود)، همبستگی معناداری را نشان می‌دهند.

جهت تحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری ضریب همبستگی، رگرسیون و جهت بررسی برازش داده‌ها با مدل مفهومی از روش آماری معادلات ساختاری SEM استفاده شد. جهت تحلیل داده‌ها از نرم افزارهای SPSS26 و AMOS۲۴ استفاده شد.

یافته‌ها

در جدول ۱ ضرایب استاندارد شده اثرات مستقیم، اثرات غیرمستقیم و اثرات مربوط به یادگیری بر اساس رابطه امن معلم و دانش آموز با میانجیگری عزت نفس بیان شده است. بر اساس نتایج گزارش شده در جدول ۱ اثر مستقیم رابطه امن معلم و دانش آموز بر یادگیری حسی-شهودی، یادگیری دیداری-کلامی، یادگیری فعال- تأملی و یادگیری کلی-متوالی به ترتیب برابر ۰/۲۳، ۰/۲۸، ۰/۲۵، ۰/۲۲ بوده و اثرغیرمستقیم رابطه امن معلم و دانش آموز با میانجی‌گری عزت نفس بر یادگیری حسی-شهودی، یادگیری دیداری-کلامی،

جدول ۱- ضرایب استاندارد شده اثرات مستقیم، اثرات غیرمستقیم و اثرات مربوط به یادگیری بر اساس رابطه امن معلم و دانش آموز با میانجیگری عزت نفس

متغیر وابسته	متغیر مستقل	متغیر میانجی	اثرات			نتیجه
			مستقیم	غیرمستقیم	کل	
یادگیری حسی-شهودی	عزت نفس	-	۰/۳۲	-	۰/۳۲	P <۰/۰۱
	رابطه ایمن معلم-دانش آموز	-	۰/۲۳	-	۰/۲۳	P <۰/۰۱
		عزت نفس	۰/۲۳	۰/۰۶	۰/۲۹	
یادگیری فعال-تأملی	عزت نفس	-	۰/۳۰	-	۰/۳۰	P <۰/۰۱
	رابطه ایمن معلم-دانش آموز	-	۰/۲۸	-	۰/۲۸	P <۰/۰۱
		عزت نفس	۰/۲۸	۰/۰۸	۰/۳۶	
یادگیری دیداری-کلامی	عزت نفس	-	۰/۲۹	-	۰/۲۹	P <۰/۰۱
	عزت نفس	-	۰/۲۹	-	۰/۲۹	P <۰/۰۱
	رابطه ایمن معلم-دانش آموز	-	۰/۲۵	-	۰/۲۵	P <۰/۰۱
		عزت نفس	۰/۲۵	۰/۰۶	۰/۳۱	
یادگیری کلی-متوالی	عزت نفس	-	۰/۳۷	-	۰/۳۷	P <۰/۰۱
	رابطه ایمن معلم-دانش آموز	-	۰/۲۲	-	۰/۲۲	P <۰/۰۱
		عزت نفس	۰/۲۲	۰/۰۵	۰/۲۷	

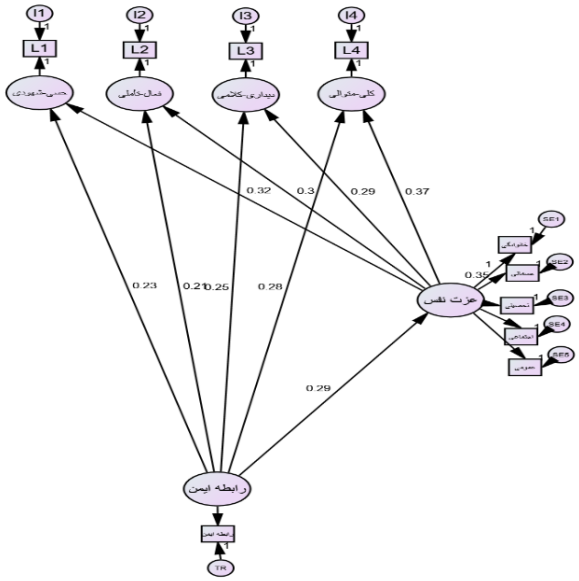

شکل ۱- ضرایب استاندارد مدل یادگیری بر اساس رابطه امن معلم و دانش آموز با میانجی‌گری عزت نفس

یادگیری فعال-تأملی و یادگیری کلی-متوالی به ترتیب ۰/۰۶،۰/۰۸،۰/۰۶ و ۰/۰۵ می‌باشد و بدین ترتیب اثر کل رابطه امن معلم و دانش آموز بر یادگیری حسی-شهودی، یادگیری دیداری-کلامی، یادگیری فعال-تأملی و یادگیری کلی-متوالی با میانجی‌گری عزت نفس به ترتیب برابر با ۰/۲۹، ۰/۳۶، ۰/۳۱ و۰/۲۷ بوده که در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنادار است (p<۰/۰۱). ضرایب استاندارد مدل یادگیری بر اساس رابطه امن معلم و دانش آموز با میانجی‌گری عزت نفس در نمودار ۱ نشان داده شده است.

بحث

نتایج نشان داد که اثر مستقیم رابطه امن معلم و دانش آموز بر یادگیری حسی-شهودی، یادگیری دیداری-کلامی، یادگیری فعال-تأملی و یادگیری کلی-متوالی بوده و اثرغیرمستقیم رابطه امن معلم و دانش

آموز با میانجی‌گری عزت نفس بر یادگیری حسی-شهودی، یادگیری دیداری-کلامی، یادگیری فعال-تأملی و یادگیری کلی-متوالی می‌باشد و بدین ترتیب اثر کل رابطه امن معلم و دانش آموز بر یادگیری حسی-شهودی، یادگیری دیداری-کلامی، یادگیری فعال-تأملی و یادگیری کلی-متوالی با میانجی‌گری عزت نفس بوده که در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنادار است. این نتیجه با پژوهش مگرو (Magro) و همکاران (۲۰۲۰) (۲) و مورالس سانچز (Morales-Sánchez) و همکاران (۲۰۲۱) (۱۰) که نشان داده اند رابطهٔ امن معلم-دانش آموز پیش نیاز یادگیری تحصیلی است. نتایج این پژوهشگران گویای این است که رابطهٔ امن معلم-دانش آموز باعث ارتقای یادگیری می‌شود. همانطور که استاندر (Stander) و همکاران (۲۰۱۹) نیز نشان داده‌اند کیفیت رابطهٔ امن معلم-دانش آموز برای درک درگیری تحصیلی دانش آموزان با مدرسه ضروری است. در تبیین این نقش می‌توان گفت رابطهٔ امن معلم-دانش آموز یک زمینهٔ حمایتی برای دانش آموزان فراهم می کند تا آن‌ها به کلاس و تحصیل علاقمند شوند و خود را درگیر فعالیت‌های کلاسی احساس کنند (۶). این حمایت و رابطه صمیمی با معلمان در آن‌ها نگرش تحصیلی مثبت شکل می‌دهد که خود رضایت از مدرسه را به دنبال دارد و به موجب آن دانش آموز احساس اطمینان و مثبتی نسبت به کلاس و مدرسه خواهد داشت. این احساسات به رشد بیشتر، انگیزش تحصیلی و درگیری تحصیلی دانش آموز منجر می شود (۱۰). به عبارت دیگر، علایق دانش آموزان گام بزرگی در جهت تشکیل خواست و ارادهٔ آنها و مهارتی است که آنها را به فعالیت وامید دارد. شرایط ایجادشده، جو مثبتی در کلاس ایجاد می‌کند که حس تعلق، لذت، اشتیاق و احترام برای دانش آموزان به دنبال دارد. بنابراین، چنین کلاسی پیش بینی کنندهٔ مهمی برای یادگیری است (۴). به این ترتیب، دانش آموزان دلگرم می‌شوند تا نقش مؤثرتری در اجرای تکالیف بر عهده گیرند. این فرایند ارزش‌گذاری تحصیلی موجب می شود دانش آموز تلاش و پشتکار بیشتر(درگیری رفتاری)، اشتیاق و لذت بیشتر (درگیری عاطفی)، توجه و تمرکز بیشتر (درگیری شناختی) و مهمتر از همه با پر سش، و ارائهٔ پیشنهاد و بیان علایق نقش سازنده‌ای (درگیری عاملی) در جریان فعالیت‌های تحصیلی داشته باشد (۹). به طور کلی کاوش و خودجوشی دانش آموز باعث می‌شود تا او درگیر فرایندهای تحصیلی شود. نکتهٔ دیگر این است که معمولاً درگیری تحصیلی پایین دانش آموز به خود دانش آموز نسبت داده می‌شود و به همین دلیل مورد سرزنش قرار می‌گیرد. اگرچه درگیری تحصیلی را تا حدی می‌توان به تفاوت های فردی نسبت داد، یافته‌های پژوهش فعلی بیانگر این است که یادگیری تا حد زیادی به رابطهٔ امن معلم-دانش آموز وابسته است. از این رو، پژوهش حاضر شواهد دیگری برای نقش مهم معلمان در تأثیرگذاری بر درگیری تحصیلی و به تبع آن پیامدهای تحصیلی نشان می‌دهد (۷). لازم به ذکر است زمانی که دانش آموزان در تعاملات خود با معلمان احساس کنند که معلمان آنان افراد موفقی هستند این عامل موجب افزایش یادگیری و اشتیاق به تحصیل در دانش آموزان می‌شود به گونه‌ای که دانش آموز نه تنها در کلاس بیشتر توجه می‌کند بلکه در زمانی که کتاب را مطالعه می‌کند، از خودم سوال می‌پرسد تا مطمئن شود آن مطالب درسی را فهمیده است. معلمان در همان آغاز کار، متوجه می شوند که یکی از اولین و مهم‌ترین مسایل، نحوهٔ برقراری ارتباط با دانش آموز است مسلم است که چگونگی کیفیت رابطهٔ معلم و دانش آموز تا حد زیادی بر یادگیری تأثیر می‌گذارد، اگرچه ارتباط اجتماعی مطلوب، یادگیری بهتر را تضمین نمی‌کند اما احساس منفی دانش آموزان نسبت به معلم (مثلا ترس از معلم) موجب کاهش میزان یادگیری می‌شود. بنابراین تعامل معلم و دانش آموز خود یکی از عوامل موثر بر یادگیری و عزت نفس دانش آموزان است چنانکه در این پژوهش، این یافته نیز تایید شد (۶). یافتهٔ دیگر پژوهش در خصوص پیش‌بینی یادگیری براساس رابطه امن معلم و دانش آموز با میانجی‌گری عزت نفس بود. همانطور که انتظار می رفت، یادگیری یک سازهٔ واسطه‌ای محسوب می‌شود که منابع بافتی را

به قابلیت‌های تحصیلی مربوط می‌کند. همچنین نتایج پژوهش با پژوهش‌های پیشین از جمله مطالعهٔ اسکینر (Magro) و همکاران (۲۰۲۰) همسویی دارد و بیانگر آن است دانش آموزانی که قدرت یادگیری دارند، قادرند با چالش‌های فعالیت‌های مدرسه و دشواری‌های روزانه، خود را سازگار کنند. به طور کلی نتایج مطالعهٔ حاضر نشانگر این است که رابطه امن و مثبت معلم-دانش آموز نوعی جو کلاسی حمایتی فراهم می‌کند که به نوبهٔ خود موجب یادگیری دانش آموزان می‌شود و یادگیری نیز به عزت نفس دانش آموزان در مدرسه می‌انجامد. از منظر نظری، مطالعهٔ حاضر از معدود پژوهش‌های انجام شده دربارهٔ عزت نفس است که نقش واسطه‌ای یادگیری را در مدل پژوهشی به کار گرفته است؛ یعنی نشان داده است که رابطه امن معلم-دانش آموزاز طریق فرایند یادگیری موجب عزت نفس می‌شود (۲). پژوهش حاضر نشان داد که عزت نفس عامل واسطه‌ای برای تبیین رابطهٔ امن معلم-دانش آموز و یادگیری است و برخلاف نتایج مطالعاتی مثل کونسیگلو (Consiglio) و همکاران (۲۰۲۲) به نقش واسطه‌گری سهمی یادگیری بین رابطه امن معلم-دانش آموز و عزت نفس تأکید شده است (۱۱). به بیان دیگر، یافتهٔ این پژوهش با پژوهش سینگل (Cingel) و همکاران (۲۰۲۲) (۱۴) همسو است. همچنین، واقعیت این است که مطالعات یادشده همگی پیامدهای تحصیلی را برای پیشرفت تحصیلی در دروس مختلف در نظر گرفته اند؛ ولی در پژوهش حاضر به جای پیامد تحصیلی، عزت نفس لحاظ شده است؛ زیرا یکی از اتفاقات مهمی که در این دوره برای دانش آموزان نوجوان رخ می دهد، کاهش عزت نفس آنها در مدرسه است.

پیشنهادات

پیشنهاد می‌شود برنامه‌ی آموزش شناختی ارتقای یادگیری به عنوان بخشی از برنامه‌های ضمن خدمت مشاوران مدارس قرار گیرد، تا بتواند با بهره گیری از آن، سطح انگیزش دانش آموزان را ارتقاء داده و درگیری تحصیلی در آنان افزایش یابد. با توجه به تأثیر معنادار رابطه امن معلم و دانش آموز بر یادگیری و عزت نفس دانش آموزان، توصیه می‌شود خانواده‌ها، معلمان و نهادهای آموزشی انگیزه، فعالیت و تلاش بیشتر را در دانش آموزان پدید آورند و عواملی را که منجر به دلزدگی آنان از درس و تحصیل می‌شود از بین ببرند و از این رو تکالیف و موضوعات درسی جذاب، مفید و قابل کاربرد در زندگی روزمره تدارک دیده شود تا علاقه و انگیزش دانش آموزان را تحریک کند و سرمایه گذاری‌های شناختی و رفتاری را موجب شود.

محدودیت‌ها

انجام یک پژوهش علمی با موانع و محدودیت های متفاوتی نیز روبرو خواهد بود. پژوهش حاضر نیز از این قاعده مستثنی نیست. در این قسمت، به محدودیت‌های پژوهش حاضر اشاره می‌شود: یکی از مشکلات عام تحقیقات اجتماعی وجود روح بدبینی، ترس و واهمه در جامعه مورد تحقیق است. معمولاً این روحیه سبب می‌شود که افراد از دادن اطلاعات در خصوص گرایشات و نظرات خود اجتناب کنند. از دیگر محدودیت های تحقیق حاضر موضوع تحقیق بود که به خاطر اینکه موضوع پژوهش رابطه امن معلم و دانش آموز می‌باشد، بعضی از دانش آموزان سوگیری می‌کردند و از جواب‌های درست خودداری می‌نمودند. یکی دیگر از محدودیت‌های تحقیق عدم همکاری بعضی از دانش آموزان مورد نظر نسبت به تکمیل پرسشنامه بود که برخی از جامعه مورد نظر به علت بی‌حوصلگی از همکاری های لازم امتناع کردند که این باعث شد برخی از سوالات بی‌جواب بمانند.

نتیجه‌گیری

یافته‌ها نشان می‌دهد که رابطه امن میان معلم و دانش‌آموز تأثیر معناداری بر انواع سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان دارد. این رابطه، به‌صورت مستقیم، سبک‌های یادگیری حسی- شهودی، دیداری-کلامی، فعال-تأملی و کلی-متوالی را تقویت می‌کند. همچنین، عزت نفس دانش‌آموزان به‌عنوان یک عامل میانجی در

این فرآیند نقش مهمی ایفا می‌کند. به عبارت دیگر، رابطه امن معلم و دانش‌آموز از طریق افزایش عزت نفس می‌تواند تأثیرات مثبت بیشتری بر این سبک‌های یادگیری داشته باشد. تحلیل‌ها نشان می‌دهد که این تأثیر، چه به‌صورت مستقیم و چه غیرمستقیم از طریق عزت نفس، به‌طور کلی تأثیرات برجسته‌ای بر توسعه انواع یادگیری در دانش‌آموزان دارد. این نتایج بیانگر آن است که ارتباط مثبت و حمایت‌گرانه معلم با دانش‌آموز نه تنها محیطی امن برای یادگیری فراهم می‌کند، بلکه عزت نفس دانش‌آموزان را ارتقا داده و یادگیری آن‌ها را در تمامی ابعاد بهبود می‌بخشد.

ملاحظات اخلاقی

مقاله حاضر برگرفته از رساله دکتری زیر نظر کمیته اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری و با کد اخلاقی به شناسه IR.IAU.SARI.REC.1403.351 انجام گرفته است.

مشارکت نویسندگان

غلامرضا شریفی‌راد نگارش مقاله و جواد سعادتمندان ویراستاری مقاله را برعهده داشتند و فهیمه حسینی داده‌ها را تجزیه، تحلیل و آن را تفسیر کرد.

References

1. Hajovsky DB, Chesnut SR, Jensen KM. The role of teachers' self-efficacy beliefs in the development of teacher-student relationships. J Sch Psychol. 2020;82:141-158.
2. Magro SW, Fraley RC, Roisman GI. Early Maternal Sensitivity and Teacher-Student Relationship Quality Across Grade School: Enduring or Transient Associations? Child Dev. 2020;91(4):e883-e901.
3. Childs-Kean L, Edwards M, Smith MD. Use of Learning Style Frameworks in Health Science Education. Am J Pharm Educ. 2020;84(7):ajpe7885.
4. Shirazi F, Heidari S. The Relationship Between Critical Thinking Skills and Learning Styles and Academic Achievement of Nursing Students. J Nurs Res. 2019;27(4):e38.
5. Beagley L. Educating patients: understanding barriers, learning styles, and teaching techniques. J Perianesth Nurs. 2011;26(5):331-7.
6. Stander J, Grimmer K, Brink Y. Learning styles of physiotherapists: a systematic scoping review. BMC Med Educ. 2019;19(1):2.
7. Bleidorn W, Kretzschmar A, Rauthmann JF, Orth U, Denissen JJA, Hopwood CJ. Self-Esteem and Income Over Time. Psychol Sci. 2023;34(10):1163-1172.
8. Tikac G, Unal A, Altug F. Regular exercise improves the levels of self-efficacy, self-esteem and body awareness of young adults. J Sports Med Phys Fitness. 2022;62(1):157-161.
9. Harris MA, Orth U. The link between self-esteem and social relationships: A meta-analysis of longitudinal studies. J Pers Soc Psychol. 2020;119(6):1459-1477.
10. Morales-Sánchez L, Luque-Ribelles V, Gil-Olarte P, Ruiz-González P, Guil R. Enhancing Self-Esteem and Body Image of Breast Cancer Women through Interventions: A Systematic Review. Int J Environ Res Public Health. 2021;18(4):1640.
11. Consiglio I, van Osselaer SMJ. The effects of consumption on self-esteem. Curr Opin Psychol. 2022;46:101341.
12. Orth U, Robins RW. Is high self-esteem beneficial? Revisiting a classic question. Am Psychol. 2022;77(1):5-17.
13. AlHarbi N. Self-Esteem: A Concept Analysis. Nurs Sci Q. 2022;35(3):327-331.
14. Cingel DP, Carter MC, Krause HV. Social media and self-esteem. Curr Opin Psychol. 2022;45:101304.
15. Liu C, Xiao X, Zhan Y. Parental Attachment and Adolescent Moral Reaction Modes: The Serial Mediating Model of the Teacher-Student Relationship and Deviant Peer Affiliation. Psychol Res Behav Manag. 2022;15:3587-3598.